

ZALECENIE RADY**z dnia 20 lipca 2020 r.****w sprawie krajowego programu reform Cypru na 2020 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Cypr programu stabilności na 2020 r.**

(2020/C 282/13)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 5 ust. 2,uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania ⁽²⁾, w szczególności jego art. 6 ust. 1,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W dniu 17 grudnia 2019 r. Komisja przyjęła roczną strategię zrównoważonego wzrostu gospodarczego, rozpoczynając tym samym europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej w 2020 r. Uwzględniła ona w należytym stopniu europejski filar praw socjalnych proklamowany przez Parlament Europejski, Radę i Komisję w dniu 17 listopada 2017 r. W dniu 17 grudnia 2019 r. na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 Komisja przyjęła również sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania, w którym wskazała Cypr jako jedno z państw członkowskich, w przypadku których przeprowadzona zostanie szczegółowa ocena sytuacji. W tym samym dniu Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro.
- (2) Sprawozdanie krajowe 2020 dotyczące Cypru zostało opublikowane w dniu 26 lutego 2020 r. Zawiera ono ocenę postępów Cypru w realizacji zaleceń dla tego kraju, przyjętych przez Radę w dniu 9 lipca 2019 r. ⁽³⁾ (zwanych dalej „zaleceniami z 2019 r.”), działań następczych podjętych w związku z zaleceniami z poprzednich lat, a także postępów Cypru w realizacji jego krajowych celów w ramach strategii „Europa 2020”. Sprawozdanie to objęło również szczegółową ocenę sytuacji przeprowadzoną na podstawie art. 5 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, której wyniki także opublikowano w dniu 26 lutego 2020 r. W wyniku analizy Komisja doszła do wniosku, że na Cyprze występują nadmierne zakłócenia równowagi makroekonomicznej. W szczególności sektor finansowy jest obciążony przez bardzo wysoki odsetek kredytów zagrożonych, a wysoki poziom zadłużenia prywatnego, długu publicznego i zadłużenia zewnętrznego ma negatywny wpływ na gospodarkę, czemu towarzyszy umiarkowany potencjał wzrostu.
- (3) W dniu 11 marca 2020 r. Światowa Organizacja Zdrowia oficjalnie uznała epidemię COVID-19 za globalną pandemię. Stanowi ona poważne zagrożenie w zakresie zdrowia publicznego dla obywateli, społeczeństw i gospodarek. Znacznie obciąża krajowe systemy ochrony zdrowia, zakłóca globalne łańcuchy dostaw, powoduje wahania na rynkach finansowych, wywołuje wstrząsy popytu konsumpcyjnego oraz negatywne efekty w różnych sektorach. Stwarza zagrożenie dla zatrudnienia i dochodów obywateli oraz dla działalności przedsiębiorstw. Spowodowała silny wstrząs gospodarczy, który już teraz wywołuje w Unii poważne konsekwencje. W dniu 13 marca 2020 r. Komisja przyjęła komunikat wzywający do skoordynowanej reakcji gospodarczej na kryzys, obejmującej wszystkie podmioty na poziomie krajowym i unijnym.

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 1.⁽²⁾ Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25.⁽³⁾ Dz.U. C 301 z 5.9.2019, s. 80.

- (4) Kilka państw członkowskich ogłosiło stan nadzwyczajny lub wprowadziło środki nadzwyczajne. Wszelkie tego typu środki powinny być ściśle proporcjonalne, konieczne, ograniczone w czasie i zgodne ze standardami europejskimi i międzynarodowymi. Powinny one podlegać nadzorowi demokratycznemu i niezależnej kontroli sądowej.
- (5) W dniu 20 marca 2020 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie uruchomienia ogólnej klauzuli korekcyjnej w ramach paktu stabilności i wzrostu. Ogólna klauzula korekcyjna określona w art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 3, art. 9 ust. 1 i art. 10 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1466/97 oraz w art. 3 ust. 5 i art. 5 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1467/97⁽⁴⁾ ułatwia koordynację polityk budżetowych w czasie poważnego pogorszenia koniunktury gospodarczej. W swoim komunikacie z dnia 20 marca 2020 r. Komisja uznała, że w świetle spodziewanego poważnego pogorszenia koniunktury gospodarczej w związku z pandemią COVID-19 spełnione zostały warunki uruchomienia tej ogólnej klauzuli korekcyjnej, oraz zwróciła się do Rady o zatwierdzenie tego stwierdzenia. W dniu 23 marca 2020 r. ministrowie finansów państw członkowskich zgodzili się z oceną Komisji. Uzgodnili, że poważne pogorszenie koniunktury gospodarczej wymaga zdecydowanej, ambitnej i skoordynowanej reakcji. Uruchomienie ogólnej klauzuli korekcyjnej pozwala na czasowe odstępstwo od ścieżki dostosowawczej prowadzącej do średniookresowego celu budżetowego, pod warunkiem że nie zagraża to stabilności fiskalnej w średnim okresie. W przypadku części naprawczej Rada może również zdecydować, na podstawie zalecenia Komisji, o przyjęciu zmienionego kursu polityki fiskalnej. Ogólna klauzula korekcyjna nie zawieszają procedur paktu stabilności i wzrostu. Pozwala ona państwom członkowskim na odstąpienie od wymogów budżetowych, które miałyby zastosowanie w normalnych warunkach, a jednocześnie umożliwia Komisji i Radzie wprowadzenie koniecznych środków koordynacji polityki w ramach paktu stabilności i wzrostu.
- (6) Potrzebne są stałe działania, aby ograniczyć i kontrolować rozprzestrzenianie się pandemii COVID-19, wzmocnić odporność krajowych systemów ochrony zdrowia, złagodzić skutki społeczno-gospodarcze pandemii za pomocą środków wspierających przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe oraz zapewnić odpowiednie warunki bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy w celu wznowienia działalności gospodarczej. Unia powinna w pełni wykorzystywać różne dostępne jej narzędzia, aby wspierać wysiłki państw członkowskich w tych obszarach. Jednocześnie państwa członkowskie i Unia powinny wspólnie przygotowywać środki konieczne do przywrócenia normalnego funkcjonowania naszych społeczeństw i gospodarek oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego, uwzględniając między innymi transformację ekologiczną i cyfrową oraz wyciągając wnioski z kryzysu.
- (7) Kryzys związany z COVID-19 uwypuklił elastyczność, jaką zapewnia rynek wewnętrzny, umożliwiając dostosowanie się do nadzwyczajnych sytuacji. Aby jednak zapewnić szybkie i sprawne przejście do etapu odbudowy gospodarki oraz przywrócenia swobodnego przepływu towarów, usług i pracowników, należy znieść środki wyjątkowe utrudniające normalne funkcjonowanie rynku wewnętrznego, gdy tylko przestaną one być konieczne. Obecny kryzys pokazał, że sektor ochrony zdrowia musi dysponować planami gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej. Kluczowymi elementami koniecznymi do opracowania szerzej zakrojonych planów gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej są między innymi ulepszone strategie zakupów, zdywersyfikowane łańcuchy dostaw oraz rezerwy strategiczne podstawowych produktów i materiałów.
- (8) Prawodawca Unii już znowelizował odpowiednie uregulowania, przyjmując rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460⁽⁵⁾ oraz (UE) 2020/558⁽⁶⁾, aby umożliwić państwom członkowskim uruchomienie wszystkich niewykorzystanych zasobów z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu przeciwdziałania nadzwyczajnym skutkom pandemii COVID-19. Zmiany te zapewnią dodatkową elastyczność oraz uproszczą i usprawnią procedury. Aby zmniejszyć presję na przepływy środków pieniężnych, państwom członkowskim umożliwiono również skorzystanie w roku obrachunkowym 2020–2021 ze stopy współfinansowania z budżetu Unii w wysokości 100 %. Zachęca się Cypr do pełnego wykorzystania tych możliwości w celu wspierania najbardziej dotkniętych osób i sektorów.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 6).

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013 oraz (UE) nr 508/2014 w odniesieniu do szczególnych środków w celu uruchomienia inwestycji w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich oraz w innych sektorach ich gospodarek w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa) (Dz.U. L 99 z 31.3.2020, s. 5).

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013 i (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do szczególnych środków zapewniających wyjątkową elastyczność na potrzeby wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Dz.U. L 130 z 24.4.2020, s. 1).

- (9) Społeczno-gospodarcze skutki pandemii najprawdopodobniej będą rozkładać się nierównomiernie na Cyprze ze względu na różne modele specjalizacji; dotyczy to w szczególności obszarów, które są w znacznym stopniu uzależnione od turystyki oraz – ogólniej – od działalności gospodarczej opartej na bezpośrednim kontakcie z klientem. Wiąże się z tym ryzyko pogłębienia się dysproporcji terytorialnych na Cyprze. Obecna sytuacja, która grozi również przejściowym cofnięciem procesu konwergencji między państwami członkowskimi, wymaga ukierunkowanych działań politycznych.
- (10) W dniu 7 maja 2020 r. Cypr przedłożył swój krajowy program reform na 2020 r. oraz swój program stabilności na 2020 r. W celu uwzględnienia powiązań między tymi dwoma programami poddano je jednoczesnej ocenie.
- (11) Cypr jest obecnie objęty częścią zapobiegawczą paktu stabilności i wzrostu oraz podlega regule dotyczącej zadłużenia.
- (12) W programie stabilności na 2020 r. rząd planuje pogorszenie salda nominalnego z nadwyżki na poziomie 1,7 % produktu krajowego brutto (PKB) w 2019 r. w kierunku deficytu w wysokości 4,3 % PKB w 2020 r. Prognozuje się, że deficyt obniży się do 0,4 % PKB w 2021 r. W programie stabilności na 2020 r. przewiduje się, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, po spadku w 2019 r. do 95,5 % PKB, wzrośnie w 2020 r. do 116,8 %. Na perspektywy makroekonomiczne i fiskalne wpływa duża niepewność spowodowana pandemią COVID-19. Dodatkowo istnieją zagrożenia dla prognoz budżetowych; zalicza się do nich jawne zobowiązania warunkowe oraz potencjalne potrzeby finansowe szpitali publicznych w pierwszych latach wdrażania krajowego systemu ubezpieczeń zdrowotnych.
- (13) W odpowiedzi na pandemię COVID-19 oraz w ramach skoordynowanego unijnego podejścia Cypr przyjął w odpowiednim czasie środki budżetowe mające na celu zwiększenie zdolności swojego systemu ochrony zdrowia, powstrzymanie pandemii oraz pomoc tym osobom i sektorom, które zostały szczególnie nią dotknięte. W programie stabilności na 2020 r. wskazano, że wspomniane środki budżetowe stanowią 4,4 % PKB. Środki te obejmują wzmocnienie usług opieki zdrowotnej za pomocą dodatkowego budżetu w wysokości do 0,5 % PKB, subsydia płacowe w celu utrzymania wynagrodzeń pracowników w przypadku zawieszenia działalności gospodarczej (2,7 % PKB) oraz wsparcie dochodowe dla małych przedsiębiorstw i osób samozatrudnionych (0,3 % PKB). Cypr zapowiedział ponadto środki, które wprawdzie nie mają bezpośredniego wpływu na budżet, ale przyczynią się do wsparcia płynności przedsiębiorstw, m.in. odroczenie płatności podatku VAT na okres dwóch miesięcy. Ogólnie rzecz biorąc, działania podjęte przez Cypr są zgodne z wytycznymi określonymi w komunikacie Komisji z dnia 13 marca 2020 r. Pełne wdrożenie środków nadzwyczajnych i wspierających środków fiskalnych, a następnie przeorientowanie polityk fiskalnych na osiągnięcie ostrożnej sytuacji fiskalnej w średnim terminie, kiedy pozwolą na to warunki ekonomiczne, przyczyni się do ochrony stabilności fiskalnej w średnim terminie.
- (14) Według prognozy Komisji z wiosny 2020 r. przy założeniu niezmiennego kursu polityki saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych Cypru w 2020 r. wyniesie -7 % PKB, a w 2021 r. osiągnie -1,8 % PKB. Prognozuje się, że wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych osiągnie w 2020 r. poziom 115,7 % PKB, a w 2021 r. – 105 % PKB.
- (15) W dniu 20 maja 2020 r. Komisja opublikowała sprawozdanie sporządzone zgodnie z art. 126 ust. 3 Traktatu w związku z nieprzestrzeganiem przez Cypr reguły dotyczącej zadłużenia w 2019 r. oraz planowanym przekroczeniem w 2020 r. progu deficytu wynoszącego 3 % PKB. Ogólnie rzecz biorąc, analiza Komisji wskazuje, że kryterium długu określone w Traktacie i w rozporządzeniu (WE) nr 1467/97 zostało spełnione, podczas gdy kryterium deficytu nie zostało spełnione.
- (16) W odpowiedzi na pandemię COVID-19 Cypr wprowadził szereg środków w celu złagodzenia wpływu kryzysu na gospodarkę. W dniu 15 marca 2020 r. rząd przedstawił program wsparcia finansowego w celu ochrony zdrowia publicznego i zapewnienia ekonomicznego przetrwania przedsiębiorstw i pracodawców. W ramach programu przeznaczono 100 mln EUR na wsparcie finansowe dla sektora ochrony zdrowia w celu zwalczania pandemii, w tym na rekrutację dodatkowego personelu medycznego, pielęgniarstwa i pomocniczego oraz na wyposażenie i infrastrukturę. W programie określono szereg środków mających na celu wsparcie przedsiębiorstw poprzez zwiększenie płynności; środki te to m.in. systemy wsparcia dla przedsiębiorstw i osób samozatrudnionych oraz tymczasowe zawieszenie płatności podatku VAT dla przedsiębiorstw. Pakiet obejmuje również specjalne wsparcie w wysokości 11 mln EUR na poprawę sytuacji w sektorze turystyki.
- (17) Kryzys związany z COVID-19 świadczy o potrzebie ukierunkowania inwestycji na poprawę i modernizację publicznej opieki zdrowotnej, przywrócenie jej zdolności i wdrożenie reformy opieki zdrowotnej. Nowy system opieki zdrowotnej zapewni lepszy dostęp do usług podstawowej opieki zdrowotnej, odpowiednie prowadzenie i leczenie oparte na protokołach klinicznych. Zapewnia on również powszechne prawo do przystępnych cenowo świadczeń zdrowotnych w kontekście pandemii COVID-19. Cypr dysponuje planem awaryjnym na wypadek pandemii i przydzielił dodatkowe środki na zapobieganie skutkom zachorowań i dalszego zakażenia oraz na zarządzanie tymi skutkami. W perspektywie średnioterminowej Cypr musi ukierunkować inwestycje na zwiększenie skuteczności, dostępności i ogólnej odporności systemu ochrony zdrowia. Zasoby dodatkowe na system ochrony zdrowia

powinny zapobiegać przyszłym niedoborom personelu medycznego, dostaw kluczowych produktów medycznych i dostępności krytycznej infrastruktury. Sprawne wdrożenie reformy systemu opieki zdrowotnej zgodnie z planem ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia dostępu do opieki zdrowotnej i jej powszechnego zasięgu. Cyfrowe rozwiązania w zakresie zdrowia i nowe aplikacje przyczyniłyby się do przyspieszenia wdrażania usług e-zdrowia oraz do usprawnienia telekonsultacji i mechanizmów ostrzegania. Zasadnicze znaczenie ma polityka, która dąży do zwiększenia liczby łóżek szpitalnych i poprawy warunków pracy personelu medycznego oraz która zapewnia stosowanie środków ochrony indywidualnej, badań, leków i wyrobów medycznych. Podstawowa opieka zdrowotna powinna zostać zintegrowana z opieką długoterminową i ambulatoryjną, co ma kluczowe znaczenie w świetle zmian demograficznych i konieczności wsparcia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, w tym osób z niepełnosprawnością.

- (18) Po stałych pozytywnych zmianach na rynku pracy odnotowanych w ostatnich latach Cypr będzie teraz musiał zmierzyć się z wyzwaniami związanymi z poziomem zatrudnienia ze względu na kryzys zdrowotny. Konieczne są dalsze wysiłki, aby zminimalizować społeczno-gospodarcze skutki kryzysu. Cypr przyjął już środki nadzwyczajne, w tym rozwiązania w zakresie pracy w zmniejszonym wymiarze czasu i objęcie zasiłkami dla bezrobotnych osób samozatrudnionych. Ważnym krokiem będzie utrzymanie zatrudnienia i zapewnienie wdrażania zapowiadanych środków, w ścisłym porozumieniu z partnerami społecznymi. Zwiększenie zdolności publicznych służb zatrudnienia dzięki zatrudnieniu pracowników na czas nieokreślony będzie miało kluczowe znaczenie, w szczególności poprzez zabezpieczenie kontynuacji usług doradców zawodowych pracujących na podstawie umów na czas określony wygasających w drugiej połowie 2020 r. Pozwoli to uniknąć dodatkowego obciążenia służb i zapewni skuteczne wsparcie osobom, które niedawno straciły pracę, i innym grupom znajdującym się w trudnej sytuacji, takim jak młodzież niekształcąca się, niepracująca ani nie szkoląca się, długotrwale bezrobotni oraz osoby z niepełnosprawnością. W szczególności należy zwrócić większą uwagę na wspieranie przejścia od kształcenia do zatrudnienia oraz na docieranie do młodych ludzi, jako że niedawni absolwenci mogą napotkać dodatkowe trudności w znalezieniu pracy.
- (19) Pandemia COVID-19 wymaga odpowiednich środków mających złagodzić jej skutki społeczne oraz wesprzeć dochody gospodarstw domowych i podtrzymać szybką odbudowę gospodarki. Prognoza Komisji z wiosny 2020 r. przewiduje, że w 2020 r. bezrobocie wzrośnie do 8,6 %, a w 2021 r. spadnie do 7,5 %. Prawdopodobnie nastąpi znaczne obniżenie popytu zewnętrznego na usługi, ponieważ oczekuje się, że sektor turystyczny szczególnie ucierpi z powodu kryzysu. Należy zapewnić odpowiednie zastąpienie dochodu wszystkim pracownikom i osobom samozatrudnionym dotkniętym skutkami pandemii, w tym osobom, które nie mają stałego dostępu do ochrony socjalnej. Systemy ochrony socjalnej muszą chronić osoby zatrudnione, samozatrudnione i bezrobotne. Istnieje możliwość wzmocnienia ogólnego systemu ochrony socjalnej w celu zapobiegania wzrostowi poziomu ubóstwa i nierówności, zwłaszcza przez dotarcie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, w tym dzieci, osób biernych zawodowo, pracowników nierejestrowanych i osób ze środowisk migracyjnych.
- (20) Duże znaczenie ma promowanie elastycznej organizacji pracy, z udziałem partnerów społecznych, zwłaszcza w formie telepracy. W perspektywie krótkoterminowej rozwiązania takie będą wspierać pracowników, którzy nieoczekiwanie muszą zaopiekować się dziećmi lub innymi osobami pozostającymi na utrzymaniu, podczas gdy w perspektywie długoterminowej będą one sprzyjać ponownej integracji na rynku pracy wysokiego odsetka kobiet, które były nieaktywne zawodowo ze względu na obowiązki opiekuńcze. W związku z tym, że u osób starszych oraz osób cierpiących na choroby przewlekłe występuje zwiększone ryzyko poważnej choroby spowodowanej wirusem, inwestowanie w wysokiej jakości usługi opieki długoterminowej ma duże znaczenie dla zapewnienia ich ciągłego świadczenia i skuteczności w perspektywie krótko- i średnioterminowej.
- (21) Poprawa jakości kształcenia i szkolenia, ich skuteczności i dopasowania do potrzeb rynku pracy ma kluczowe znaczenie w kontekście obecnego kryzysu i dla zapewnienia szybkiego ożywienia na rynku pracy. Wyposażanie ludzi w odpowiednie umiejętności jest jeszcze ważniejsze w czasach, gdy coraz większa liczba osób może stracić pracę i musi być gotowa na zmiany pracy w późniejszym okresie. Ograniczenia mobilności sprawiły, że bardziej widoczne są wyzwania związane z niskim poziomem umiejętności cyfrowych na Cyprze. Ma to negatywny wpływ na aktywność w internecie, taką jak telepraca, nauczanie na odległość oraz korzystanie z usług e-zdrowia. Równy dostęp do infrastruktury informatycznej i internetu, w tym dla osób uczących się znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, oraz dobrze wyszkoleni nauczyciele mają kluczowe znaczenie dla wysokiej jakości edukacji cyfrowej i uczenia się na odległość. Aby w bardziej kompleksowy sposób rozwiązać problem ogólnie niskich wyników w zakresie kształcenia i szkolenia oraz poprawić umiejętności, należy kontynuować reformę systemu edukacji, inwestując w rozwiązania w zakresie cyfrowego uczenia się, uczenia się opartego na pracy i przyuczania do zawodu, a także w rozwijanie kompetencji nauczycieli i instruktorów w zakresie skutecznego korzystania z narzędzi informatycznych. Istnieją możliwości rozwiązania problemu słabych wyników w nauce w zakresie umiejętności podstawowych, a także zwiększenia udziału w uczeniu się dorosłych. Aby przyspieszyć wdrożenie rozwiązań, programy zapewniające zmianę kwalifikacji mogłyby, w miarę możliwości, być opracowane do użytku online, a następnie, po powstrzymaniu pandemii, stosownie do przypadku, odbywałyby się w normalnym trybie.

- (22) Na czas trwania kryzysu i w kontekście jego następstw potrzebne są i będą znaczne środki finansowe wspierające przedsiębiorstwa. Niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego dostępu do finansowania i płynności, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), w celu utrzymania działalności przedsiębiorstw i zatrudnienia pracowników. W procesie opracowywania i realizacji tych działań należy wziąć pod uwagę odporność sektora bankowego. Cypr wdrożył specjalny program wsparcia małych przedsiębiorstw, w ramach którego subsydiuje się płatności wynagrodzeń w przypadku przedsiębiorstw zatrudniających do pięciu pracowników. Zawieszenie podwyższonych składek na krajowy system ochrony zdrowia i odroczenie płatności podatkowych (np. VAT) zmniejszy ponadto bezpośrednio presję. Zasadnicze znaczenie mają sprawna koordynacja administracyjna, praktyczne wsparcie i skuteczna komunikacja na temat wsparcia dostępnego dla MŚP, we współpracy ze strukturami wsparcia MŚP i organizacjami przedsiębiorców. Przyspieszenie płatności umownych przez organy publiczne może również przyczynić się do poprawy przepływu środków pieniężnych MŚP. Nowo utworzone przedsiębiorstwa typu *start-up* i *scale-up* mogą potrzebować szczególnego wsparcia, np. w postaci udziałów kapitałowych posiadanych przez instytucje publiczne oraz zachęt dla funduszy *venture capital*, aby zwiększyły one inwestycje w tego typu przedsiębiorstwa. Ważne jest, aby wdrożyć instrumenty finansowe przygotowane przed kryzysem (*Cyprus Energy Fund of Funds*).
- (23) W celu sprzyjania odbudowie gospodarki ważne jest przyspieszenie realizacji gotowych projektów w zakresie inwestycji publicznych oraz promowanie inwestycji prywatnych, m.in. w drodze odpowiednich reform. Ochrona i wykorzystywanie zasobów naturalnych kraju ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia zrównoważonej odbudowy gospodarki i przyszłego wzrostu. W celu utrzymania atrakcyjności turystycznej Cypru konieczne jest sprostanie wyzwaniom związanym z ekologiczną transformacją energetyczną, efektywnym gospodarowaniem odpadami i gospodarką wodną oraz ochroną przyrody i różnorodności biologicznej. Chociaż rozpoczęto już znaczne inwestycje, konieczne jest przyspieszenie większej liczby inwestycji w tych obszarach. Cypr zmagają się z poważnymi wyzwaniami w dążeniu do osiągnięcia swojego celu na 2030 r. w zakresie emisji gazów cieplarnianych nieobjętych unijnym systemem handlu uprawnieniami do emisji. Problemy te należy rozwiązać poprzez zaplanowanie i wprowadzenie w odpowiednim czasie dodatkowych środków, zgodnie z krajowym planem w dziedzinie energii i klimatu. Takie środki będą wymagały inwestycji, w szczególności w takich obszarach jak energia odnawialna, efektywność energetyczna i zrównoważony transport, a inwestycje te mogą również przyczynić się do zapewnienia silnego bodźca ekologicznego. Cypr musi również usprawnić swój system gospodarowania odpadami i gospodarkę o obiegu zamkniętym. Wytwarzanie odpadów nadal przewyższa średnią unijną, zaś współczynniki recyklingu są nadal znacznie niższe od średniej unijnej. Na wysokim poziomie utrzymuje się również współczynnik składowania na wysypiskach. Gospodarka wodna i gospodarowanie ściekami, zwłaszcza na obszarach miejskich, są mało wydajne. Poważne obawy budzą susze i niedobór wody, a niewystarczająca reakcja polityczna może mieć wpływ na gospodarkę na obszarach wiejskich i turystykę. Programowanie przewidzianego we wniosku Komisji Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji na lata 2021–2027 mogłoby pomóc Cyprowi sprostać niektórym wyzwaniom związanym z przejściem na gospodarkę neutralną dla klimatu, w szczególności na terytoriach objętych załącznikiem D do sprawozdania krajowego 2020. Pozwoliłoby to Cyprowi optymalnie wykorzystać ten fundusz.
- (24) W związku z ograniczeniami mobilności spowodowanymi COVID-19 uwidoczniło się znaczenie nowoczesnej infrastruktury cyfrowej, powszechnego dostępu do internetu i dostępności usług cyfrowych. Inwestowanie w gospodarkę cyfrową ma zasadnicze znaczenie dla zwiększenia wydajności i wsparcia odbudowy gospodarki po kryzysie. Cypr plasuje się na końcu sporządzonego przez Komisję indeksu gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) na 2020 r. Jedynie 45 % Cypryjczyków w wieku od 16 do 74 lat posiada co najmniej podstawowe umiejętności cyfrowe, a specjaliści w dziedzinie IT stanowią odsetek siły roboczej niższy (2,7 %) od średniej unijnej (3,9 %), co ogranicza potencjał gospodarki cyfrowej. Poziom interakcji online między organami publicznymi a obywatelami pozostaje niski i dotyczy jedynie 51 % Cypryjczyków. Poziom handlu elektronicznego (tj. MŚP prowadzące sprzedaż online, obrót w ramach handlu elektronicznego i internetowa sprzedaż transgraniczna) poprawia się (31,8 % w 2019 r. w porównaniu z 29,4 % w 2018 r.), ale jest nadal niższy od średniej unijnej wynoszącej 40,1 %.
- (25) Cypr może jeszcze bardziej usprawnić swój system badań naukowych i innowacji w celu wspierania wzrostu wydajności i wymaganej transformacji cyfrowej i ekologicznej w scenariuszu po zakończeniu pandemii. Niska zdolność absorpcyjna przedsiębiorstw w zakresie badań naukowych i innowacji hamuje konkurencyjność Cypru. Poprawa współpracy między środowiskiem akademickim a przedsiębiorstwami oraz komercjalizacja wyników badań nadal stanowią główne wąskie gardła i wymagają podjęcia pilnych działań. Niemniej jednak wdrożone ostatnio środki, takie jak utworzenie nowego wiceministerstwa ds. badań naukowych, innowacji i polityki cyfrowej, powołanie nowego wiceministra ds. badań naukowych, innowacji i polityki cyfrowej, a także nowe cypryjskie strategiczne ramy w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2019–2023 (*Innovate Cyprus*), w których podniesiono cele nakładów na badania naukowe i rozwój do 1,5 % PKB do 2023 r. (z obecnych 0,56 %), są obiecujące.
- (26) Jak potwierdzono w zaleceniu w sprawie polityki gospodarczej dla strefy euro na 2020 r., kluczowe znaczenie dla poprawy skuteczności i sprawiedliwości systemów podatkowych ma rozwiązanie problemu agresywnego planowania podatkowego. Skutki uboczne strategii agresywnego planowania podatkowego stosowanych przez podatników wymagają skoordynowanych działań krajowych mających być uzupełnieniem prawodawstwa Unii. Dowody gospodarcze wskazują, że cypryjskie przepisy podatkowe są wykorzystywane do celów agresywnego planowania

podatkowego. Cypr podjął działania w celu ograniczenia agresywnego planowania podatkowego poprzez wdrożenie międzynarodowych i europejskich inicjatyw oraz podjęcie pewnych dodatkowych środków krajowych. Jednak cechy tego systemu, takie jak brak podatków u źródła od dywidend, odsetek i opłat licencyjnych wypłacanych przez przedsiębiorstwa z siedzibą na Cyprze rezydentom państw trzecich, oraz zasady dotyczące rezydencji podatkowej przedsiębiorstw mogą w dalszym ciągu ułatwiać agresywne planowanie podatkowe. System odliczania odsetek nominalnych musi być ściśle monitorowany. Program naturalizacji w drodze wyjątku dla inwestorów i prawo pobytu na Cyprze w zamian za inwestycje zostały ponadto wymienione przez OECD jako obciążone potencjalnie wysokim ryzykiem niewłaściwego wykorzystywania. Cypr przygotował i przedłożył do weryfikacji prawnej projekty przepisów wprowadzających podatek u źródła od dywidend, odsetek i opłat licencyjnych względem krajów wymienionych w załączniku I do unijnego wykazu jurysdykcji niechętnych współpracy do celów podatkowych. Ponadto Cypr przygotował i przedłożył do weryfikacji prawnej wprowadzenie, oprócz istniejących zarządzania i kontroli, sprawdzania rezydencji podatkowej przedsiębiorstw na podstawie miejsca uzyskania zdolności prawnej. Konieczne będzie przeprowadzenie oceny skuteczności tych środków w zwalczaniu agresywnego planowania podatkowego.

- (27) Skuteczny system wymiaru sprawiedliwości ma zasadnicze znaczenie dla atrakcyjności gospodarki sprzyjającej inwestycjom i prowadzeniu działalności gospodarczej i będzie pełnił kluczową rolę w procesie odbudowy gospodarki. Poważne braki w wydajności wymiaru sprawiedliwości nadal utrudniają egzekwowanie umów i uniemożliwiają szybkie rozstrzyganie spraw cywilnych i handlowych. Zapowiedziano szereg reform mających na celu rozwiązanie najważniejszych problemów systemu wymiaru sprawiedliwości na Cyprze, w szczególności: przestarzałych przepisów dotyczących postępowania cywilnego, cyfryzacji sądów, dużych zaległości w rozpatrywaniu spraw oraz braku szkolenia ustawicznego dla sędziów, jednak postępy są nadal wolne.
- (28) Wzmocnienie odporności i skuteczności administracji publicznej ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia szybkiego i skutecznego wdrożenia na Cyprze środków na rzecz odbudowy wprowadzonych w związku z COVID-19. Poprawa koordynacji między instytucjami administracji centralnej i samorządowej oraz rozwiązanie problemu fragmentacji i nieefektywności na szczeblu lokalnym są niezbędne do usunięcia wąskich gardeł w celu spójnego wdrażania, inwestycji i świadczenia usług w tym kraju. Kontynuowanie cyfryzacji administracji publicznej ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia jej ciągłości działania, a także dla zapewnienia stałego i skutecznego dostępu obywateli i przedsiębiorstw do usług publicznych.
- (29) Podczas gdy zalecenia zawarte w niniejszym zaleceniu (zwane dalej „zaleceniami z 2020 r.”) koncentrują się na łagodzeniu społeczno-gospodarczych skutków pandemii COVID-19 i ułatwianiu odbudowy gospodarki, zalecenia z 2019 r. obejmowały również reformy, które są niezbędne do podjęcia średnio- i długoterminowych wyzwań strukturalnych. Zalecenia z 2019 r. pozostają aktualne i będą nadal monitorowane w ramach kolejnego europejskiego semestru w przyszłym roku. Obejmuje to zalecenia z 2019 r. dotyczące polityk gospodarczych związanych z inwestycjami. Wszystkie zalecenia z 2019 r. powinny być uwzględniane przy strategicznym programowaniu finansowania w ramach polityki spójności w okresie po 2020 r., w tym na potrzeby środków łagodzących i strategii wyjścia wdrażanych w odpowiedzi na obecny kryzys.
- (30) Ochrona ogólnej dobrej kondycji systemu bankowego i zarządzanie ryzykiem w zakresie stabilności finansowej są niezbędne, aby złagodzić kryzys związany z COVID-19 i wesprzeć gospodarkę. Chociaż stabilność sektora bankowego znacznie się poprawiła w ostatnich latach, pandemia stanowi obciążenie dla banków, gdyż zwiększa się ryzyko kredytowe, a rentowność i kapitalizacja – zmniejszają się. Podatność na zagrożenia i wyzwania wynika z nadmiernego zadłużenia sektora prywatnego i wysokiego odsetka kredytów zagrożonych, co ogranicza zakres wsparcia kredytowego. Cypryjski sektor bankowy ma drugi najwyższy wskaźnik kredytów zagrożonych w strefie euro. W związku z tym wysiłki na rzecz zmniejszenia liczby kredytów zagrożonych nadal stanowią priorytet, w szczególności w odniesieniu do rozwiązywania problemu kredytów zagrożonych, które były zaległe na długo przed wybuchem kryzysu związanego z COVID-19. Aby osiągnąć ten cel, niezbędne są zmiany w spółce zarządzania aktywami państwowymi (KEDIPES), w tym w odniesieniu do jej modelu organizacyjnego i strategii. System ESTIA odpowiednio służy wspieraniu i ochronie kredytobiorców podatnych na zagrożenia, ale zasadnicze znaczenie nadal ma utrzymanie równowagi między tą działalnością a poprawą kultury płatności. W związku z tym wzmocnienie egzekwowania roszczeń i promowanie stosowania ram prawnych dotyczących niewypłacalności pomogłoby zapewnić trwałe rozwiązanie problemu kredytów zagrożonych. Istotnym zadaniem pozostaje ponadto zmniejszenie opóźnień w wydawaniu tytułów własności przez wdrożenie strukturalnego rozwiązania problemu nieprawidłowości w systemie transakcji dotyczących nieruchomości (tj. systemie wydawania tytułów własności i przenoszenia prawa własności).
- (31) Kontynuowanie wysiłków na rzecz wzmocnienia ram w celu zapobiegania korupcji i nakładania stosownych kar ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia odbudowy po kryzysie związanym z COVID-19 oraz dla osiągnięcia skutecznej, rozliczalnej i przejrzystej alokacji i dystrybucji środków finansowych i zasobów. Chociaż wdrażany jest plan działania na rzecz zwalczania korupcji, nadal oczekuje się na przyjęcie kluczowych środków i przepisów, w szczególności projektów ustaw o zwiększeniu przejrzystości w procesie podejmowania decyzji publicznych, ustanowieniu niezależnego organu ds. walki z korupcją, zgłaszania korupcji i ochrony sygnalistów. Przepisy dotyczące rozdziału funkcji i procedur rekrutacyjnych w Prokuraturze Generalnej nadal nie zostały zakończone.

- (32) Europejski semestr zapewnia ramy stałej koordynacji polityki gospodarczej i zatrudnienia w Unii, co może przyczynić się do osiągnięcia gospodarki zrównoważonej. W swoich krajowych programach reform na 2020 r. państwa członkowskie podsumowały postępy w realizacji określonych przez Organizację Narodów Zjednoczonych celów zrównoważonego rozwoju. Poprzez zapewnienie pełnej realizacji zaleceń z 2020 r. Cypr przyczyni się do postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz do wspólnych wysiłków na rzecz zapewnienia konkurencyjnej zrównoważoności w Unii.
- (33) Zasadnicze znaczenie dla szybkiego zniwelowania skutków gospodarczych pandemii COVID-19 ma ścisła koordynacja między gospodarkami w unii gospodarczej i walutowej. Jako państwo członkowskie, którego walutą jest euro, Cypr powinien – uwzględniając wskazówki polityczne Eurogrupy – zapewnić, aby jego polityka była spójna z zaleceniami dla strefy euro na 2020 r. i skoordynowana z polityką innych państw członkowskich, których walutą jest euro.
- (34) W ramach europejskiego semestru 2020 Komisja przeprowadziła wszechstronną analizę polityki gospodarczej Cypru, a następnie opublikowała ją w sprawozdaniu krajowym 2020. Komisja oceniła również program stabilności na 2020 r. i krajowy program reform na 2020 r. oraz działania następcze podjęte w odpowiedzi na zalecenia skierowane do Cypru w poprzednich latach. Komisja wzięła pod uwagę nie tylko ich znaczenie dla stabilnej polityki fiskalnej i społeczno-gospodarczej na Cyprze, ale także ich zgodność z unijnymi przepisami i wytycznymi, ze względu na konieczność wzmocnienia ogólnego zarządzania gospodarczego w Unii przez wnoszenie opracowanego na szczelnie unijnym wkładzie w przyszłe decyzje krajowe.
- (35) W świetle niniejszej oceny Rada przeanalizowała program stabilności na 2020 r., a jej opinia ⁽⁷⁾ znajduje odzwierciedlenie w szczególności w zaleceniu 1 poniżej.
- (36) W świetle dokonanej przez Komisję szczegółowej oceny sytuacji i powyższej oceny Rada przeanalizowała krajowy program reform na 2020 r. i program stabilności na 2020 r. W zaleceniach z 2020 r. uwzględniono fakt, że w ramach dążenia do korekty zakłóceń równowagi należy w pierwszej kolejności stawić czoła pandemii COVID-19 i sprzyjać odbudowie gospodarki. Zalecenia z 2020 r. odnoszące się bezpośrednio do zakłóceń równowagi makroekonomicznej stwierdzonych przez Komisję na podstawie art. 6 rozporządzenia (UE) nr 1176/2011 znajdują odzwierciedlenie w zaleceniach 1, 3 i 4,

NINIEJSZYM ZALECA Cyprowi w latach 2020 i 2021:

1. Podjęcie wszelkich działań, zgodnie z ogólną klauzulą korekcyjną w ramach paktu stabilności i wzrostu, niezbędnych do skutecznego zaradzenia pandemii COVID-19 i do wspomoczenia gospodarki, a następnie wsparcia jej odbudowy. Gdy pozwolą na to warunki ekonomiczne – prowadzenie polityk fiskalnych mających na celu osiągnięcie ostrożnej sytuacji fiskalnej w średnim terminie i zapewnienie długookresowej zdolności do obsługi długu, przy jednoczesnym zwiększeniu inwestycji. Wzmocnienie odporności i zdolności systemu ochrony zdrowia w celu zapewnienia wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym przez poprawę warunków pracy pracowników ochrony zdrowia.
2. Zapewnienie odpowiedniego zastąpienia dochodu oraz dostępu do ochrony socjalnej dla wszystkich. Wzmocnienie publicznych służb zatrudnienia, promowanie elastycznej organizacji pracy oraz poprawa dopasowania kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.
3. Zapewnienie odpowiedniego dostępu do finansowania i płynności, zwłaszcza dla MŚP. Przyspieszenie realizacji gotowych projektów w zakresie inwestycji publicznych i promowanie inwestycji prywatnych, aby wspierać odbudowę gospodarki. Ukierunkowanie inwestycji na transformację ekologiczną i cyfrową, w szczególności na czyste i wydajne wytwarzanie i wykorzystanie energii, gospodarowanie odpadami i gospodarkę wodną, zrównoważony transport, cyfryzację, badania naukowe i innowacje.
4. Wzmocnienie działań w celu eliminowania cech systemu podatkowego, które ułatwiają agresywne planowanie podatkowe osobom fizycznym i przedsiębiorstwom wielonarodowym. Zwiększenie wydajności i cyfryzacji systemu sądownictwa i sektora publicznego.

Sporządzono w Brukseli dnia 20 lipca 2020 r.

W imieniu Rady
J. KLOECKNER
Przewodnicząca

(7) Na podstawie art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1466/97.